

KONCEPCIA ROZVOJA SLOVENSKEJ AGENTÚRY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Vypracoval: Ing. Alexander Tokarčík, PhD.

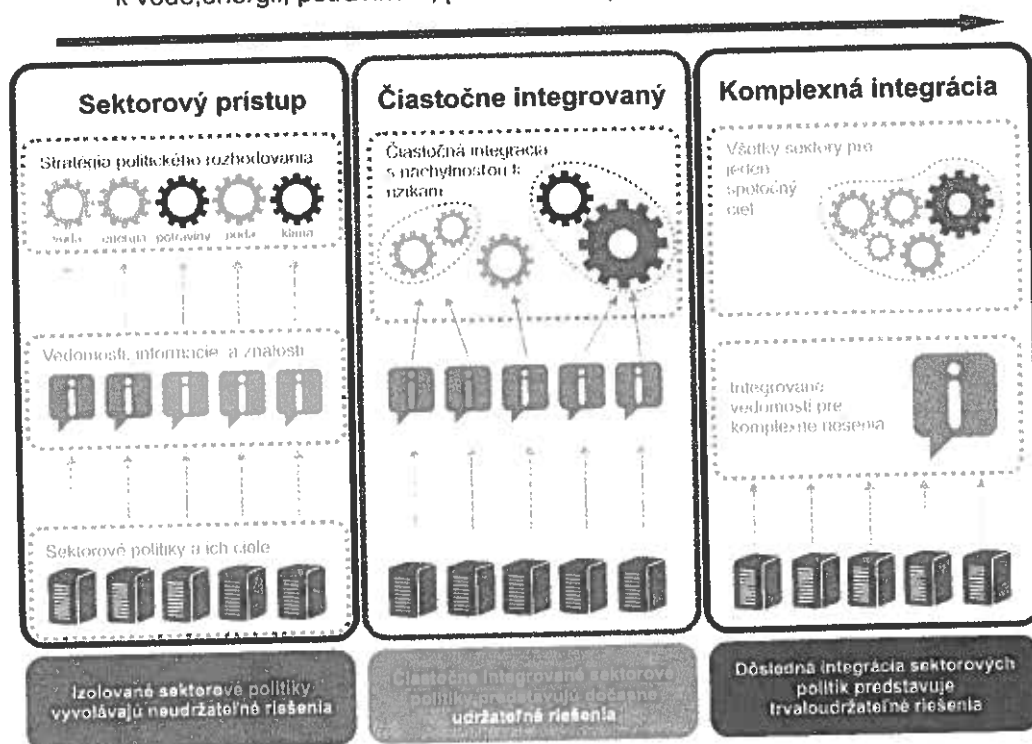

Prešov 2020

Súčasný smerovanie využívania prírodných zdrojov Slovenskej republiky sa opiera o tradičné sektorové prístupy zhodnocovania prírodných zdrojov s podporou digitálnych i telekomunikačných technológií. Práve podpora zavádzania „inteligentných a inovatívnych“ technológií prináša jedinečné možnosti zlepšenia skutočného diagnostikovania stavu prírodných zdrojov, ich komplexnej ochrany, vrátane využívania a regenerácie, ktoré Slovensku zaručia trvalo udržateľný rozvoj. Na základe týchto skutočností je potrebné SAŽP budovať ako odbornú – inovatívne, metodické, koordinačné a vzdelávacie centrum. Takto nasmerovaná agentúra dokáže kompetentne rozvíjať svoje kapacity s efektívnym monitoringom zberu dát a ich spracovávaním. S ohľadom na súčasnú environmentálnu politiku sa agentúra musí metodicky rozvíjať a zároveň koordinovať odbornú podporu pre MŽP na integrovaných princípoch. Vysoká odbornosť agentúry následne prinesie objektívnu spätnú väzbu o stave a možnostiach regenerácie prírodných zdrojov v prebiehajúcej klimatickej zmene.

Tieto skutočnosti si však vyžadujú prijať taký koncept riadenia odborných úloh, ktorý bude podporovať a presadzovať integrované riešenia. Vhodným systémovým nástrojom sa javí koncept postavený na úzkych vzťahoch v medziodborových stratégiách. To si s ohľadom na existujúce smerovanie EÚ a záväzky SR vyžaduje regenerovať prírodné zdroje tak, aby dochádzalo k efektívnym väzbám medzi vodou, energiou, potravinami, pôdou i klímou, a zároveň predstavovali jeden integrovaný celok.

Vlastný koncept prechodu sektorových politík ochrany prírodných zdrojov k integrovanému manažmentu krajiny v súvislostiach k vode, energii, potravinám, pôde a klíme podľa modelu SIM4NEXUS

Opierajúc sa o tento koncept bude agentúra na základe vlastného výskumu schopná stanoviť procesy i špecifické činnosti s následnými návrhmi na regeneráciu a spôsobmi regenerácie s premietnutím do legislatívnych rámcov.

Politické zámery, ktoré sú uvedené v oznámení o Európskej zelenej dohode (Európsky ekologický dohovor) prezentujú stratégiu rastu ako zmenu Únie na moderné a konkurencieschopné hospodárstvo, ktoré efektívne využíva zdroje a v ktorom:

- sa dosiahnu do roku 2050 nulové čisté emisie skleníkových plynov,
- bude hospodársky rast oddelený od využívania zdrojov,
- sa nezabudne na žiadneho jednotlivca ani región.

Táto skutočnosť si vyžaduje, aby agentúra svoje odborné činnosti, okrem iného, **zásadne zamerala na ekosystémy, ktoré pomáhajú regulovať klímu a predstavila systém založený na prírode blízkych riešeniach, pri zabránení degradácie krajiny a odstraňovaní environmentálnych záťaží.**

Intenzívnejšou podporou **SMART** riešení môže dôjsť k zlepšeniu techník i **technického vybavenia v oblasti monitorovania životného prostredia**, čo umožňuje prostredníctvom odborných štúdií kvalitatívne hodnotiť životné prostredie v reálnom prostredí. Nedostatkom sa však javí nedostatočné hodnotenie účinkov krajinskej pokrývky voči dynamickým zmenám teploty, evapotranspirácie a tokom energie v atmosfére. Súčasná štúdie preukazujú, že evapotranspirácia je významným ovplyvňovateľom termoregulácie krajiny, a teda je potrebné túto oblasť poznania rozvíjať. Cielovým riešením predmetnej problematiky v agentúre a vypracovávaním efektívnych odborných štúdií i metodík, je možné optimalizovať dopad na kvalitu legislatívnych krokov zohľadňujúcich integrovanú ochranu a regeneráciu životného prostredia. Významným smerovaním agentúry je **využitie satelitného mapovania so zameraním sa na hodnotenie teplotných pomerov v krajinskej štruktúre**. Napríklad korelácia medzi teplotou povrchu a vodnou bilanciou krajiny môže byť efektívnym inovatívnym nástrojom hodnotenia stavu krajiny v súvislosti s prírodnými zdrojmi a ich potenciálom. Takéto zameranie **SAŽP** môže agentúru **definovať ako odborné, metodické a technologicky vyspelé zázemie pri spracovávaní kvalitatívnych dát, napríklad pre lesné hospodárske plány, pozemkové úpravy, či územné plánovanie s cieľom systematického regenerovania krajiny, a tiež ako súčasť procesu ozdravovania klímy.**

Pre zlepšenie transparentnosti a objektívnosti agentúry je potrebné vybudovať odborné zázemie, ktoré bude schopné generovať špecifické riešenia s ohľadom na požiadavky MŽP a strategických domácich i zahraničných politik. **Vytvorením odborného orgánu pri SAŽP, ktorý bude v sebe integrovať odborníkov, akademikov, klastre, únie, asociácie a pod., bude možné prezentovať jedinečné riešenia, ktoré významne podporia pozíciu Slovenska v Únii v oblasti environmentu.** Takto vybudované koncepčné odborné zázemie zaručí prostredníctvom agentúry efektívne riešenia regenerácie územia s ohľadom na jej trvalo udržateľný rozvoj a trvalú udržateľnosť pre budúce generácie.

SAŽP je potrebné dobudovať ako organizáciu, ktorá bude mať vysoký potenciál odborného zázemia z interného i externého prostredia, ktoré mu umožní implementovať inovatívne postupy i riešenia v oblasti environmentálnej politiky, jej cieľov a hľadať špecifické riešenia. Zároveň bude zárukou dynamicky sa rozvíjajúcej cezhraničnej spolupráce orientujúcej sa na transfer know-how v relevantných oblasti. V domácom prostredí prostredníctvom aktívneho členstva agentúry v klastrových organizáciách možno zvýšiť úlohu agentúry vo viacerých sektoroch. V súčasnosti sú vo svete klastre považované za významný faktor, ktorý posilňuje prosperitu regiónov, vplýva na prílev priamych zahraničných investícií, vytvára prostredie vhodné pre inovácie a tvorbu znalostí a v konečnom dôsledku je prínosom pre environmentálnu politiku štátu. Z daného dôvodu sú regióny so silnými klastrami veľmi často považované za inovačných lídrov.

V oblasti starostlivosti o mestské a vidiecke životné prostredie je potrebné vytvoriť metodiku, ktorá bude mať za cieľ podporiť zástupcov miest a obcí v oblasti plánovania na základe objektívnych dát využívania lokálnych zdrojov s ich permanentnou regeneráciou a obnovou. Slovensko potrebuje tento koncept rozvíjať na úrovni 9-tich tematických oblastí:

1. efektívne vládnutie,
2. inteligentné plánovanie územia,
3. mobilita,
4. skvalitňovanie verejných budov,
5. inovatívne energetika,
6. zdravie a miestna komunita,
7. životné prostredie a modrozelená infraštruktúra,
8. sociálno-ekonomická oblasť
9. ICT infraštruktúra.

Dosiahnuť uvedené ciele a priority a naplniť predstavenú Konceptiu rozvoja SAŽP bude možné výlučne s podporou štrukturálnych fondov Európskej únie a využitia ďalších komunitárnych programov medzinárodnej spolupráce. SAŽP ako garant čerpania fondov v kľúčových enviro oblastiach a jej pozícia ako SORO pre niektoré opatrenia sú vynikajúcou príležitosťou **efektívneho prepojenia odborných kapacít a finančných nástrojov**. Vzhľadom na masívny balík peňazí poskytovaných zo zdrojov EÚ - takmer štyri pätiny verejných investícií na Slovensku, je potrebné venovať mimoriadnu pozornosť práve tejto oblasti, pričom energiu je potrebné sústrediť ako na **transparentnosť, ale taktiež na zefektívnenie a zrýchlenie procesov**. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti sa ako nevyhnutná javí **úzka kooperácia SAŽP s MŽP a novovzniknutým Ministerstvom pre investície a regionálny rozvoj, čím sa zabezpečí štandardizácia postupov a istý vplyv na uniformitu procesov, dokumentov a prístupov**. Je žiaduce **zapojiť odbornú verejnosť** a všetkých tých, ktorých sa problematika eurofondov nevyhnutne dotýka do vecnej a fundovanej diskusie, ktorá bude predchádzať navrhovaným legislatívnym krokom a výberu významných environmentálnych projektov. Počnúc Združením samosprávnych krajov SK8 cez ZMOS, Úniou miest Slovenska,

zamestnávateľských zväzov, Združenia podnikateľov Slovenska, živnostníkov, akademickej obce a ďalších. Existujúcim prijímateľom pomoci je potrebné dať **okamžité a jasné podmienky a poskytnúť im možnosti podpory** v záujme „doimplementovania“ a záchrany už zazmluvnených projektov. Bude potrebné umožniť im prepracovať pôvodné finančné analýzy projektu, ktoré okrem iného ovplyvňujú aj intenzitu podpory, a tak im pomôcť preklenúť túto neľahkú situáciu. Taktiež je potrebné zabezpečiť automatické povolenie predĺženia trvania projektov a **zvýšenie flexibility podmienok čerpania** minimálne o čas trvania mimoriadnej udalosti. Z pozície SAŽP bude nevyhnutné **čo najskôr zdefinovať, aké konkrétne zjednodušenia administratívy na urýchlenie procesov schvaľovania a implementácie projektov sú možné**, a to tak, aby ich akceptoval aj orgán auditu.